

КЛІМАТИЧНО-НЕЙТРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Російське воєнне вторгнення в Україну зумовило перегляд векторів розвитку і забезпечення стійкості соціально-економічної, енергетичної та екологічної складових національної безпеки. Особливе значення має консолідація зусиль на міжнародному рівні щодо зміцнення енергетичної безпеки шляхом пошуку альтернативних джерел отримання енергетичних ресурсів.

Активна діяльність у цьому напрямі проводиться у Європейському Союзі [1]. Зокрема, у березні 2022 року Україна і Молдова приєдналися до електромережі Європейського Союзу. У квітні 2022 року Європейська Комісія запустила Платформу закупівлі газу Європейського Союзу «*EU Energy Platform*», до якої має доступ Україна, Молдова, Грузія, Західні Балкани. У квітні 2022 року у Німеччині прийнято «Великодній пакет» («*Osterpaket*»), що передбачає активізацію процесу переходу до використання відновлювальних джерел енергії. У травні 2022 року Європейська комісія затвердила план REPowerEU і прийняла Стратегію зовнішньої енергетичної взаємодії ЄС «*EU external energy engagement in a changing world*», що спрямовані на застосування заходів з відмови від російського газу до 2027 року шляхом переходу до альтернативних джерел отримання енергії (використання водню).

Відзначимо, що вирішення цього питання, передбачає прийняття компромісного рішення, що дозволить поєднати ресурсощадливість і кліматичну нейтральність економіки. Загалом важливість удосконалення заходів з адаптації, пом'якшення і попередження змін клімату і забезпечення стійкості розвитку галузей, що зумовлюють або зазнають впливу зміни клімату є предметом обговорення щорічних Кліматичних конференцій в Організації Об'єднаних Націй і розробка мережею Організації серії Дорожніх карт до 2050 р.

У свою чергу, для України в умовах воєнного стану суб'єкти енергетики як важливий компонент критичної інфраструктури є у зоні ризику руйнувань через загрозу пожеж від військових обстрілів. Як наслідок, енергетична безпека зазнає ризиків на рівні виробництва, зберігання, розподілу, постачання та споживання

енергії. Адже порушення доступу до первинних (природних) джерел енергії негативно впливає на балансування енергосистеми. Крім того, ці негативні наслідки загострюють проблему зміни клімату.

З метою повоєнної відбудови енергетичної галузі України особливе значення на даному етапі має надання фінансової та технологічної підтримки, обмін досвідом світової спільноти щодо впровадження успішних практик зміцнення економічної, енергетичної та екологічної складових національної та глобальної безпеки. У травні 2022 року Європейська Комісія запропонувала створення Міжнародної координаційної платформи відбудови України, яку очолюватиме вона спільно з урядом України для відбудови за підтримки Європейського Союзу. На даному етапі Платформа затвердила План відбудови «RebuildUkraine», що передбачає проведення оцінки рівня потреб і визначення пріоритетних напрямів підтримки відбудови України [2].

У контексті розгляду питання визначення кліматично-нейтрального потенціалу енергетичного ринку України в умовах воєнного стану, слід звернути увагу на те, що реалізація Концепції переходу України до зеленої енергетики до 2050 р., затверджена у довоєнний період (2020 р.), передбачає перехід на екологічно чистий транспорт за рахунок використання 70% відновлюваних джерел енергії у виробництві електроенергії, впровадження інтелектуальних мереж та відмова від вугільних теплоенергостанцій. Крім того, упродовж 2020 року в Україні відстежено позитивну динаміку виробництва «зеленої» електроенергії з біогазу (з 34,9 млн.кВт-год у січні до 43,1 млн.кВт-год у листопаді) і біомаси (з 20,7 млн.кВт-год у січні до 27,8 млн.кВт-год у листопаді) [3].

Такі дані свідчать про наявність кліматично-нейтрального потенціалу енергетичного ринку України, зокрема в умовах воєнного стану, шляхом використання відновлювальних джерел енергії. У цьому контексті особливе значення має налагодження міжгалузевої взаємодії між аграрними підприємствами і підприємствами з виробництва «зеленої» енергії на засадах кліматичної нейтральності [4-6] у межах регіонів України, у яких не ведуться активні бойові дії.

Таким чином, російська воєнна агресія в Україну активізувала вирішення на міжнародному рівні питання кліматичної нейтральності в енергетиці шляхом відмови від використання природних енергетичних ресурсів і переходу до розвитку відновлювальної енергетики. Післявоєнна українська енергетика потребує трансформації у бік переходу на «зелену» енергетику, оптимізації енергоменеджменту та розвитку критичних технологій в контексті адаптації до кліматичних змін. Підвищення ефективності транснаціонального енергетичного ринку, забезпечення енергоефективності та енергозбереження підприємств і

домогосподарств передбачає перехід на виробництво, маркетинг і споживання «зеленої» енергії та розвиток «розумних» енергомереж. Все це спонукає нас до кардинальної зміни форм та джерел використання енергії на основі кліматично-нейтрального енергоспоживання, у тому числі в умовах воєнного стану, коли обмежений доступ до природних енергетичних ресурсів.

Список літератури

1. Energy policy is at the centre of EU foreign policy. *Press and information team of the Delegation to UKRAINE*. 23.05.2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk (дата звернення: 28.05.2022).

2. Ukraine: Commission presents plans for the Union's immediate response to address Ukraine's financing gap and the longer-term reconstruction. *Press and information team of the Delegation to UKRAINE*. Brussels. 18.05.2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk (дата звернення: 28.05.2022).

3. Статистика. Біоенергетична асоціація України. URL: <https://uabio.org/statistics/> (дата доступу: 25.01.2021).

4. Брич В., Галиш Н., Борисяк О. Стратегія управління підприємством з виробництва біопалива : монографія. Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2020. 224 с.

5. Borysiak O. Peculiarities of digital transformation in the promoting climate policy of alternative energy enterprises. *SworldJournal*. 2021. Issue № 8. Part 4. P. 83-89.

6. Brych V., Borysiak O., Yushchenko N., Bondarchuk M., Aliksieiev I., Halysh N. Factor Modeling of the Interaction of Agricultural Enterprises and Enterprises Producing Green Energy to Optimize the Biomass Supply Chain. *2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*. Deggendorf, Germany. 2021. P. 425-427. doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548463 (дата звернення: 07.04.2022).